

технічної літератури, проте тут можливі комунікативні невдачі, які частіше за все спостерігаються у двох аспектах: у неадекватній передачі нетекстових комунікативних факторів і мовних девіаціях. У першому випадку, перекладач чужомовного тексту прагне виконати переклад більш образною мовою ніж цього потребує сам текст. У другому – комунікативні непорозуміння пов'язані із мовними девіаціями, які виступають складовими категорії комунікативних девіацій. Важливим чинником таких непорозумінь, мовних девіацій у міжкультурній комунікації є активні запозичення в царині термінології, найважливішого фактору науково-технічного перекладу.

Висновки. Шляхи розв'язання міжкультурних непорозумінь допомагають вирішувати проблему подолання труднощів у перекладі текстів науково-технічного спрямування. Лінгво-прагматичні особливості *наукових і технічних* текстів безпосередньо впливають на їх комунікативний характер, який необхідно враховувати у процесі перекладу з метою підвищення його якості та досягнення смислової і прагматичної близькості перекладу і оригіналу.

Література (References)

1. Chambers Maxi (1993). Paperback Dictionary. Edinburgh: W&R Chambers. 1312 p.
2. Kade O. (1977). Zu einigen Grundpositionen bei der theoretischen Erklärung der Sprachmittlung als menschlicher Tätigkeit. Übersetzungswissenschaftliche Beiträge. Leipzig. 27-43.

Глона Дерік

*кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
Одеса, Україна*

Наталія Гаврилюк

*здобувач вищої освіти 2 року навчання другого (магістерського) рівня денної форми навчання факультету іноземних мов спеціальності
035 Філологія (Переклад з англійської, китайської українською)
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
Одеса, Україна*

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ТА ЛІНГВОКУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ ПЕРЕКЛАДУ

Ключові слова: переклад, міжкультурна комунікація, лінгвокультурна адаптація, еквівалент.

Актуальність дослідження. Характерною рисою сучасного світу є стійкі глобалізаційні процеси. Важливою ознакою глобалізації виступає спілкування як між народами, так і між окремими носіями культури. Специфічного значення набуває комунікація між цивілізаціями, а підґрунтям усіх цих відносин виступає зростання міжнародних контактів. Актуальність

дослідження обумовлена тим, що питання культури як універсального контексту, а також комунікації та перекладу як фундаментальних видів взаємодії між людьми вийшли на перший план. Метою роботи є концептуальне окреслення теорії адаптації у перекладі, а також висвітлення лінгвокультурологічних та методологічних засад застосування перекладацької адаптації до перекладу фахових текстів.

Методи дослідження. Під час роботи над дослідженням нами були використані описовий та зіставний методи, які мають практичне застосування в теорії та практиці науково-технічного перекладу при порівнянні систем різних мов, у нашому випадку порівняння науково-технічної літератури української та англійської мов.

Результати дослідження. Сучасний етап розвитку світової спільноти відкриває нові можливості культурної і міжкультурної комунікації. Наразі міжкультурна комунікація широко трактується як спілкування між представниками різних культур, яке передбачає взаєморозуміння учасників комунікативного акту, які належать до різних національних культур. Проте у міжкультурній комунікації між представниками різних культур і носіями різних мов існує безліч проблем. Серед них основними є ті, які безпосередньо пов'язані з найважливішими компонентами міжкультурної комунікації, що включають мови і культури, які беруть участь у процесі міжкультурної комунікації.

Знання мов не завжди гарантує взаєморозуміння і успіх у комунікативному процесі. Невиключені ситуації, коли учасники інтерпретують мову представника іншої культури відповідно до власних культурних конвенцій і очікувань. І якщо культурні конвенції значно різняться, легко можуть виникнути непорозуміння, які здатні спричинити повний розрив відносин. Ця функція відводиться перекладачеві, від компетентності якого повністю залежить успіх міжкультурної комунікації і який повинен не тільки володіти двома мовами, але і бути бікультурною особистістю. Таким чином, переклад у сучасному перекладознавстві розглядається як частина опосередкованої культурою міжмовної комунікації, у якій бере участь мовний посередник, перекладач [1]. Для досягнення взаєморозуміння в процесі перекладу необхідно, щоб інформація, якою обмінюються учасники, передавалася і сприймалася максимально повно і точно.

Відомо, що мова є відображенням культури нації, вона містить національно-культурний код того чи іншого народу. У ньому зустрічаються слова, у значенні яких може бути виділена особлива частина, що відображає зв'язок мови і культури. Саме, соціальні, національні та культурні відмінності знаходять відображення в мові, що є основним засобом спілкування та міжкультурної комунікації. І від їх правильної передачі на мову перекладу, яка передбачає їх комунікативно-прагматичну адаптацію, залежить успіх або невдача між культурним спілкуванням та комунікацією.

Процес, що характеризується установкою на передачу комунікативного

ефекту первинного тексту, частково модифікується відмінностями між двома мовами, двома культурами і двома комунікативними ситуаціями. Крім того, не можна заперечувати той факт, що процес лінгвокультурної адаптації тексту перекладу – це когнітивний процес, що включає процес сприйняття і розуміння іншомовного тексту та культурно-марковані компоненти лексики. Це передбачає аналіз безеквівалентних одиниць оригіналу з використанням тлумачних англословників і українськомовних словників для виявлення ступеня подібності/розбіжності семантики фрагментів вихідного тексту і тексту перекладу та подальшого вибору відповідної стратегії і тактик перекладу.

До потенціальних труднощів лінгвокультурної адаптації належить переклад культурно-маркованих слів і фразеологізмів, таких як реалії, прислів'я, приказки та ідіоми, які неможливо перекласти дослівно, оскільки це неминуче призведе до втрати їх смислового значення. Це видно на прикладі перекладу наступних реалій: *'pocket veto'* («кишенькове вето») про затримку президентом США підписання законопроекту); *'White House'* («Білий дім») (резиденція президента); *'Oval Office'* («Овальний кабінет») (робочий кабінет президента США); *'Backbenchers'* («задньоловочники») (у Великій Британії представник палати громад); *'Humpty-Dumpty'* «Шалтай-базікай» (коротун, людина-яйце, герой дитячих коміксів) [2].

Таким чином, передача культурно-маркованих лексичних одиниць і фразеологізмів мови оригіналу на мову перекладу відбувається за допомогою стратегії комунікативно-рівноцінного перекладу і тактик, спрямованих на подолання труднощів, які виникають перед перекладачем при конфронтації двох культур у процесі міжкультурної комунікації. Необхідно підкреслити, що реалізація лінгвокультурної адаптації перекладу безпосередньо залежить від культурних норм і умов комунікативного акту: комунікативної ситуації, комунікативної мети та інтенцій адресанта.

Висновки. Не можна не визнати, що переклад як акт міжкультурної комунікативної діяльності є не просто маніпуляцією з текстом оригіналу, а критичним осмисленням текстової інформації, яке передбачає пошук шляхів раціонального вирішення перекладацьких проблем, які є об'єктивним наслідком граматичних і лексичних відмінностей мов. Досягнення взаєморозуміння в міжкультурній комунікації вимагає знання рідної культури і культури мови перекладу, без яких неможлива лінгвокультурна адаптація перекладу вихідного тексту.

Література (References)

1. Nikonov, V.M. (1999) *Sotsio- ta linhvokulturolohichni problemy adaptatsii konotatyvnykh odynyts movy v teksti. [Social, linguistic and cultural problems of adapting connotative language units in the text]. Problemy kulturnoi adaptatsii tekstu: Tezy dopovidei mizhnar. nauk. konf.*
2. Karaban, V.I. (2004) *Pereklad anhliiskoi naukovoї i tekhnichnoi literatury: Hramatychni trudnoshchi, leksychni, terminolohichni ta zhanrovo-stylistychni problemy. [Translation of English scientific and technical literature: Grammatical difficulties, lexical, terminological and genre-stylistics problems]. Navch. posib. Vinnytsya*
3. Shveitser, A.D. (1988) *Teoriia perekladu: Status, problemy, aspekty. [Theory of translation: Status, problems, aspects]. Navch. posib. Kyiv*